

Chronicon chronicorum ecclesiastico-politicum

ex huius superiorisque aetatis scriptoribus concinnatum ; qua non modo pontificum, archiepiscoporum, abbatum, &c., set et doctorum armis literisque illustrium, dies natalis ... egregiaque eorum ... facinora ... breviter delineantur ...

Gruterus, Janus

Francoforti, 1614

De Monasteriensibvs Episcopis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64659)

morte certa pramia recepturus non dubitatur in regno
cœlesti.

LXII.

Fridericus ex nobili familia à Tautenburg aliàs Schenck,
Decanus S. Petri Ultraiecti, Camera Imperialis Spiræ Al-
fessor non postremus, vir doctus anno Domini 1561. die
13. mensis Nouemb. electus & in locum demortui supra-
dicti Præsulis Ultraiectini successus est, idq; ob summam
patris sui Georgii Schenck apud Carolum V. Imp. fide-
litatem. Hic Fridericus summa vigilantia Episcopalia mu-
nia in turbulentissimis temporibus administravit. Curat
vt ministri fideles ac docti ad cultum religionis institu-
antur, tum vt populus in officio contineatur ac deuotione
augeatur. Agit præconem diuini verbi strenuum. Rex
Catholicus Philippus dum nouos in suo Belgio institu-
eret Episcopatus, hunc in eis partibus Archiepiscopum esse
voluit. Verùm annis superioribus dum Geusii in eis par-
tibus tumultuare cœperunt, eorum furor hanc quoque
infecit ac inuasit Rempublicam, & in ea ciuitate vt in aliis
locis, mirè tumultuatum est. Videmus eo res humanas
deuenisse, vt nullis vnquam seculis existimem plus licuisse
impudentiæ, plus licuisse stoliditati, plus sceleri, quàm a-
pud illos. Bonus autem Episcopus iam senio grauis, id est,
octogenarius in suo agit Episcopatu, diem expectans su-
preum, & quem sint habituri finem tumultus isti.

DE MONASTE- RIENSIBVS EPISCOPIIS

CAP. VI.

Carolus Magnus tertiam Episcopalem Ecclesiam ere-
xit, in Mediterraneis Saxoniæ, nunc Vvestphaliæ, in
Mimigrode, loco, qui postea ab insigni ibi fundato mo-
nasterio, Monasterium fuit denominatus, ordinatque ibi
Episcopum Ludgerum, natione Frisum, qui habuit fra-
trem

rem Hildegrinum, Episcop. Halberstaden. Ecclesie. Ludgeri successor 14. Hermannus, dedicauit & consecrauit Monasterium & Ecclesiam trans aquas, in titulum & honorem B. Mariæ Virginis. Quod Monasterium Sanctimonialium breui ita excreuit adeoq; factum est celebre, vt nomen dederit & Ciuitati, & Episcopo, ita vt paulatim ab obliuio veteri Mimigardeuodensi vocabulo, inceperit dici Ciuitas & Ecclesia Monasteriensis, quod nomen præuarit in hodiernum vsq; diem. Est vrbs & natura & arte egregie munita, præsertim post Anabaptistarum interitum. Aquam habet, quam auertere haud facile fuerit. Ipsa in planitie sita, colles nullos habet vicinos quos hostis possit insidere. Est Senatus ibi prudentissimus, qui summo studio cauet, ne perdita hæresis radices agar. Sunt ibi quoq; amplissima Collegia. Est Metropolis totius V Westphaliae, quæ Catholicam Religionem (quod suo periculo doctior euaserit) habet & tuetur. Joannes Murmellius, huius vrbs Receptor doctissimus encomium eius descripsit, anno Domini 1513.

I.

S. Ludgerus natus ex Frisia, quæ iam Euangelica luce per Di. Bonifacium illustrata erat, quæq; multos insignes pietatis diuinæ cultores dedit, natus: hic ab ipsa infantia Deum timere ac literas sacras amare cepit. Quare iuuentutem suam sub optimis tranlegit præceptoribus. Instruitus igitur tum literis sacris, tum pietate, non potuit non hæc aliis infans impartiri. Hac igitur sedulitate innotuit & mundo & Principibus. Alcuinus vir apud Carolum Magnum summæ authoritatis, cuius consilio in rebus sacris utebatur, hunc apud Regem commendauit: quare ab ipso Carolo cuidam vitorum Monasterio, præfectus est: quibus sanè prodesse, non præesse, diligenter non timere studuit. Cogitauit de suo patrimonio monasterium construere, & ibi mentis suæ tranquillitati locum fingere. Construxit igitur vnà cum fratre suo Hildegrino,

qui factus est Episcopus Halberstatis, cœnobium celeberrimum, ordinis D. Benedicti in Vverdena, in quo Monasterio construendo, cum locus esset arboribus confusus, & minimè aptus, ipse suis precibus magis, quàm alii labore, arbores subuertit. Putauerat iam suæ se deuotionis locum adeptum, & ecce Caroli Magni Imperatoris auctoritate, euocatur, & Saxonum Ecclesiis, præsertim Mirmigardeuodensi, quæ iam fidem Christi profiteri cœperant, præficitur. Hic, quod oneris erat, suscepit, quod honoris, declinauit: quod inflare poterat, cavit, quod adificare, subiuit. Auctoritate igitur Archiepiscopi Coloniensis Hildebaldi, licet reluctans, in Episcopum Mirmigardensem, quæ nunc est Ecclesia Monasteriensis, consecratus est. Hic commissam plebem miraculis & doctrina ad Christum plenius conuertit. Mortuus est vir sanctus anno Domini 809. & in tuo Monasterio in Vverdena sepultus. Habuit & sororem sanctam Herebergam, Obtempereparationem eius memoria Dauentriæ in summa habetur ueneratione. Præsides præsentis anno 1580. in signi Vverdensi Monasterio, R. D. Henricus Doeden Xantenis, multis nominibus commendandus Abbas. S. Hildegerus frater S. Luidgeri, anno domini 780. à Carolo Magno primus Antistes Selestadianæ Ecclesiæ designatus est: Præfuit optimè annis 47. sepultus apud fratrem.

II.

Gerfridus Ludgeri nepos, & dignus in tali munere successor, præficitur: studuit enim eius mores & vitam imitari. Huiusmodi enim pia facta, quæ Sanctorum celebrantur pietatem, Gerfrido minime defuere. Quamdiu præfuerit, & quibus potissimum refulserit operibus, scire non potui. Fit autem incarnationis Christi anno 810. huius Ecclesiæ non erubescendum lumen.

III.

Alfridus vir deuotionis & sanctitatis eximia, superiori datus est successor. Functionis suæ exactam habuit rationem,

nem, quare Ecclesiæ suæ, tum populo sibi commisso vtiliter ac fructuose præfuit. Sub Ludouico Pio Imperatore anno Domini 835. Deus illum de medio iniquitatum eduxit, vt laborum suorum fructum perciperet.

IV.

Lubertus tempore Sergii Rom. Pont. ad clauum Ecclesiæ, vir excellentis pietatis parisq; modestiæ, promotus est. Fuit temporibus filiorum Ludouici Pii, qui cum non possent de amplissimis, quas pater reliquerat, ditionibus conuenire, bellis se mutuis cruentissimis læniabant. Hic Episcopus à sua Ecclesiâ Verdenam abalienauit: & raptus est, ne malitia eius mutaret intellectum, satis maturè.

V.

Bertholdus sanctitate ac singulari præditus clementia, præsidere cœpit anno Domini 895. Imperatore Arnulpho. Per tales patres, morum grauitate & vitæ sinceritate claros, Ecclesiæ fundamenta iacere Altissimo placuit per orbem, non tam auro & matmoterutilancia, quàm doctrinæ & virtutum miraculis redundantia. Episcopus hic suam declarauit sanctitatem, quod ieiunio & precibus morbum Medicis incurabilem sanauerit, cuius iam nomine optime audit apud Deum.

VI.

Vvilhelmus pastor plebanus in Catzenhusen, ob incredibilem suam religionem, ad hanc promoueri meruit Ecclesiâ. Imperator ex venatione fortè fortuna ad hunc diuertit. Cumq; pro sua simplicitate hospitem (ignorans esse Imperatorem) benigne tractaret, iussit hospes, vt quid ab illo postularet. Video, inquit ille, te esse venatorem, percipio igitur, vt ex primo occurrente ceruo habere possim corrigiam, qua cinguli vice utar. Spondit ille, & videns viri sanctitatem, pollicitationem factam alta mente reposuit. Quamprimum igitur vacauit Episcopatus Mimigardensis Ecclesiæ, vocauit hospitem suum, & totis renitentem conatibus, ad eum induxit. Legun-

fffff

tur de hoc Episcopo nonnulla præclara facta. Quamvis præfuerit, certum non habeo. Fuit autem annus circiter Christi 920. quo Henricus Auceps præerat Imperio.

VII.

Richardus in utroque homine vir nobilis, inde ad hanc promotus est Ecclesiam. Fuit ex Regali familia ex Anglia ortus, & religione Christiana conspicuus. Maluit hic pars vir modestia, quàm armis in suos ministeriales, qui eum molestiis afficiebant, decertare. Præfuit autem sub Ottonem I. Imperatore, qui incredibili usus est felicitate.

VIII.

Rainoldus superiore morte sublato, ad gubernaculum peruenit. Famam hic posteris immortalem hac occasione reliquit: Fuit eius tempore omnium rerum caritas maxima, quare ipse sua largitate profusa, velut alter Joseph, multorum succurrit inopiæ. Terra illa Vestphalica satis est sterilis, verum quia pietas ad omnia valet, patris optime potuit prudentia, quod terræ inopia denegauit. His pijs exercitijs vitam hanc terminauit.

IX.

Hildebaldus post hunc agere cepit Antistitem. Hoc habet memoria dignum, quod suis fratribus multa contulerit beneficia. Non moueat quenquam, quod fratrum fiat hic mentio, quod olim illi, qui iam gaudent vocati Canonici, Fratres fuerint: & fecerunt omnes sub D. Augustini regula viuere. Nolunt modò dici Fratres, verum Domini appellari gaudent. Vide quid D. Bernardus de illis qui sine ordine viuunt, dicat, lib. 3. de consid. Erasmus in epistola quadam ait: Omnes esse volumus Canonici, sed Canonice viuere nemo. Fuit hic Episcopus sua Ecclesiæ singulare ornamentum.

X.

Dodo post ad gubernaculum admouetur. Datur huius testimonium vitæ breue, sed bonum, quod Ecclesiam re-

erit laudabiliter, id est, moribus bonis ac vita pia eam intruxerit. Magnum thesaurum relinquere videtur, qui nomen bonum relinquit. Proverb. 22.

XI.

S. Snederus inde fuit succedaneus. Hic talem se gessit, ut omnium opinione, Sanctorum catalogo & albo inscribi debuerit. In initio sui Pontificatus vidit bella, verum illa omnia Otto II. Imperator in Galliam transtulit, quum illo legitimo regi, & regum regi Christo, sua nollet prestare. Ipse Pontifex pietatis plenus ut dierum, desit esse inter mortales.

XII.

Theodoricus inde administrat Ecclesiam. Hic suę conscientię testimonium reliquit, quod seipsum religiosum exhibuerit, & Ecclesię bonis optimè prospexerit. Quando terras reliquerit, nullibi reperi.

XIII.

Sigefridus sortitus Ecclesię gubernaculum, tum modestus, tum facultate in bonum statum redigere studio habuit. Vidit hic miram in Imperatore Henrico II. ac coniuge sua, sanctimoniam. Cum autem vitę mortali imposuisset colophonem, locum dans alteri, in fata concessit.

XIV.

Hermannus vir valde præclarus, eius nominis primus, anno salutis nostrę 1025. Hunc Episcopatum summa industria, hoc est, religione in Deum, vigilantia in populum administravit. Monasterium eius adiutorio trans aquas constructum, ipse in honorem B. virginis genitricis Martę consecrauit quod sua celebritate & vrbi & prouincię, abolito veteri vocabulo Memigardensi, nomen Monasteriense dedit. Episcopus autem cum vitę terminum feliciter felicissimum, anno 1050. esse desit.

XV.

Robertus post huius obitum ministerium sortitus

fffff 2

est. Vtrique Ecclesiæ, id est, spirituali & materiali optime prospexisse memoratur. Eius tempore Henricus Imp. III. in Ingelheim cum sua sponsa Agnete Comitissa Picta uen- si celebrauit nuptias, quibus cum se histrionum ac iaculatorum ac huiusmodi multa turba ingereret, omnes expul- lit, ac vacuos dimisit, pauperes eorum loco suscipiens. Episcopus à morte ad meliora transiit.

XVI.

Fridericus frater Marchionis Misnensis ac Magdebur- gensium fratrum Præpositus. Hunc ad Archiepiscopatu- tum Ecclesiæ Magdeburgensis, fratres sui Collegii, præfer- cere nitentur contra Engelhardum, verum ius regium Henrici IV. & Diui Annonis Archiepiscopi Colonien- sis, cuius summa erat autoritas, præualuit, & Vessilo eius Ger- manus frater, vir nobilis & bonus præfertur. Sanctus An- no autem Archiepiscopus Colonien- sis hunc Fridericum Monasterien- si Ecclesiæ præfecit & ordinauit Episcopum. Præfuit laudabiliter sub annum Domini 1070.

XVII.

Erpo superioris nepos, sanguine Magnapolensium, vir nobilis & syncerus, inde creatus est Episcopus. Profectus hic cum aliis multis Germaniæ Episcopis ac Principibus exhortatione Urbani II. cum Godefrido Duce Bullionis ingenti expeditione in Palestinam, vbi Antiochia ac Hierosolyma ac aliis locis potiti sunt: Inde reuertus selleret Ecclesiam suam multis annis optime rexit, bonum ac fide- lem Christi militem ac pastorem se declarans, qui bono fi- ne hinc migravit, anno domini 1099. A morte ad S. Mau- ritium sepultus est.

XVIII.

Theodoricus de Vvintzenberg eo tempore quo Imp- ratores & Romani Pontifices plurimum dissidebant, ad Ecclesia gubernationem asscitus est. Henricus Impera- tor eum reiecit, Ludgerus Dux Saxonie, & Comes de Vvintzenberg eius cognatus reduxerunt. Cum autem ci-
us

res ac ministeriales ei quoq; aduersarentur, res ad arma peruenit. In conflictatione ex ignitis iaculis Ecclesia S. Pauli incendio perit. Inde D. Theodoricus apud Ecclesiam ad vitæ terminum permansit. Habuit ædificandi Ecclesiam reformandiq; prauos mores, haud dubiam materiam. Obiit anno Domini 1127.

XIX.

Heinricus à morte Erponis fuerat electus & constitutus Episcopus, verùm à quibusdam eiicitur, & Heinricho Regi presentatur. Hic eum quamdiu Theodoricus superstes fuit, in honore secum retinuit & inde cum honore ad Ecclesiam reuexit, qui templum D. Pauli conflagram reparaui. His temporibus fuit exitiale & diuturnum schisma in Ecclesia: nam Pontifex Romanus & Imperator de Ecclesia iure vehementer disceptabant: & hæc res ingentia scandala peperit. Fuit hic Episcopus circa annum domini millesimum centesimum vigesimum quintum.

XX.

Egbertus huius Ecclesiæ connumeratur Protomytha. Fuit apud Lotharium Imperatorem magnæ autoritatis, qui eo Legato ad Concilium ad Clarum montem, ab Innocentio II. indictum, usus est. Reparauit Monasterium Montalium trans annem, & Moniales reuocauit, inter cognatos vagantes.

XXI.

Vernerus vir multis conspicuus virtutibus, substituitur. Huius tempore Comes à Cappenberg deuotionis ergo castrum suum in Ordinis Præmonstratensis collegium commutari passus est. Ordo ille iam recens adeo feruebat, vt & ipse Comes eum profiteretur, & Episcopus ibi viuis sepulturam eligeret. S. Noitbertus Christi Confessor ornatus infinitis virtutibus. Natus fuerat Lotharingus genere, diuitiis, eloquentia clarissimus. Literas factas diligenter didicit & sacerdotio ætate maturus inuatus est. Hunc ordinem sanctè exercuit, & verbum Dei

magno zelo prædicauit & plurimos ad fidem Christi religionemque conuertit. In omnibus autem seipsum præbuit exemplum bonorum operum. Habuit 15. socios viros honestos, cum quibus Præmonstratensem Ordinem iuxta D. Augustini regulam anno domini 1120. instituit. Reliquias Sanctorum sacras semper in summo habuit honore & eas studiose collegit. Ob loci sanctitatem se Coloniæ contulit, & cū cognouisset, ibi multas latere Sanctorum reliquias, deuotius ibi egit, institit orationibus, ieiuniis, vigiliis, & hac occasione ei multa abscondita reuelata sunt. In eius præsentia multæ sunt manifestatæ & inuentæ reliquiæ, vt Diui Gereonis & sociorum eius. Indicta ieiunia ab Ecclesia ipse cum suis strictim obseruabat. Peruenit Magdeburgum & ob sanctitatis famam constitutus est illius Ecclesiæ Archiepiscopus, quam summa cum laude ac pietate 8. annis tenuit. Multa construxit Monasteria, miracula per cum Deus plurima operari dignatus est. Eo autore insignis illa Basilica Virginis Mariæ apud Antuerpiam constructa est. Postremo in pace anno salutis nostræ 1124. Magdeburgi requieuit. De eius Canonizatione non legitur.

Heinticus ex nobili familia à Vyalpot, apud Germanos educatus est in omnis generis virtutibus. Erat optima indole & magna corporis & animi fortitudine præditus. Profectus est cum aliis Germaniæ Principibus pietatis ergo Hierosolymam, vt rebus Christianorum laborantibus succurreret. Ibi Germani Nobiles Theutonico equitum Ordinem ex voto instituere, & hunc Heinticum, virum Pium suum Magistrum & Ducem crearunt. Heinticus cum suis multa præclara facinora contra impios edidit, & in præliis sæpe victor nuntantem Christianorum in Syria Rempublicam restituit: Effecit vt multi Nobiles & Principes Germaniæ sua bona huic Ordini conferrent & ipsum Ordinem amplecterentur. Ordo hic inter eos connumeratur, qui vitam suam & omne studium eò intendunt, vt Christiana Ecclesia & doctrina pos-

set propagari, qui omnem suam substantiam & proprium sanguinem impenderunt, ut infideles & crucis Christi inimici oppugnari queant. Sunt enim illi, de quibus Æneas Sylvius, qui postea summus Pontifex Romanus creatus est, & Pius secundus dictus, ait: nemo recipitur ad eam religionem, nisi Teutonicus, nobilibus ortus parentibus & cui præpositum est, pro Christi Euangelio, aduersus salutiferæ crucis inimicos depugnare. Ob eam rem vestimentis albis vtuntur, nigra cruce infusa.

XXII.

Henricus I. anno redempti orbis 1184. declaratus est Episcopus, Pro noua constituenda Ecclesia valde fuit sollicitus, verum accidit illi quod sancto David regi in ædificando templo. Fuit sub Friderico Imperatore, sub inquietis temporibus. Hoc tempore Dux Saxonie Leo ab Imperatore proscriptus est, & Vestphalia Archipræsuli Coloniensi assignata, quam adhuc retinet. Vide in Coloniensibus.

XXIII.

Ludouicus Comitum de Tekenberg, Ottonis patruus, ordinatus est post Henricum Episcopus. Erat autem vir magnanimus, qui suam Ecclesiam amplificauit, & multis bonis ac priuilegiis illustriorem reddidit. Fuit autem circa annum Domini 1190.

XXIV.

Godescalcus Saxo, verum humili natus loco, qui natalium tenuitatem sua virtute egregie illustrauit. Suis enim virtutibus, Imperatoris autoritate ad Episcopatum promotus est, & cum contra omnes insurgentes egregie defendit, & summa cum laude rexit. Tandem anno Domini 1200. inter mortales esse desuit. Hic rectè illud Cypriani expendit. Eius est in mundo diu velle manere, quem mundus oblectat, quem seculum blandiens atque decipiens, illecebris terrenæ voluptatis inuitat.

fffff

XXV.

Hermannus II. Comes de Catzenellebogen, succedit, qui ob summam benevolentiam à subditis Patet vocatus est. Duas Ecclesias collegiatis Monasterii S. Martini & Ludgeri instituit, ac Monasterium Campi S. Mariæ fundavit. Secutus est Imperatorem in Italiam, à quo ut ipse, & Successores, Principes appellarentur, ac potestate gladii secularis vrantur, obtinuit. Obiit anno Domini 1246.

XXVI.

Otto Comes de Bentheim, Præpositus Bremensis, Hermannus in regimine succedit. Hic omnium primus per Clerum est electus: siquidem ad ipsius usque tempora Imperatores ibi Antistites constituerant. Aharica expeditioni cum aliis multis Principibus interfuit, & multa præclare gessit.

XXVII.

Theodoricus inde ad Ecclesie gubernationem susceptus est Ecclesiam D. Pauli novam condidit, & alla memoratu digna fecit. Fuit de sanguine Comitum de Osnaburg, & fratrem habuit Brunonem, Episcopum Osnaburgensem, & fratrem Laicum Fridericum, qui Archiepiscopum Colonensem S. Engelbertum, virum optimum, crudelissimè interfecit. Hæc cardes non tantum homicida Comiti, qui Colonia interfectus est, ac nobis corpus datum corvis, sed toti progeniei, pessimè cessit. Ambo fratres Ecclesiastici, tanquam sceleris confecti, apud summum Pontificem accusantur, cum essent convicti, componuntur, qui tamen Pontificis favore, restituntur. Theodoricus hic post laudabile regimen ad meliorem gravit.

XXVIII.

Ludolphus de domo Nobilium de Holte, succedit. Licet ob Ecclesie defensionem multa & dura ab adversariis pateretur, ipse tamen pro sua magnanimitate semper triumphavit. Nobiles admodum Ecclesie infestos & præfractos, ipse domuit & extirpavit. Arcem VVelleberg

legga Ecclesie munimentum, extruxit. Inde vitæ cursu
 ab Rudolpho Imperatore consummato, ad manes supe-
 ros concessit.

XXIX.

Otto II. illustris Comes de Lippia successit. Fuit autem
 tempore Alberti Magni, id est, Christi 1266. hoc memo-
 riale reliquit, quod Vechtam ditionem suæ Ecclesie ma-
 gnis impensis adiecit. In fine vitæ verè cognouit, quàm
 pauca sit & misera pulueris nostri gloria. Omnis enim caro
 cinerum, & omnis gloria eius quasi flos fœni. Esa. 40. In
 hac sui cognitione feliciter mortuus est. Sis memor hu-
 manæ fortis, quæ tollit eoldem, Et premit incertas ipse
 veterere vices.

XXX.

Wilhelmus II. de Baronibus de Holt ordine legitime
 successit. Hic vt summi templi Canonici & in Belreboke
 lautius & commodius viuerent, prospexit, de morum re-
 formatione nulla fit mentio. Magnus sanè quæstus est pie-
 tas cum sufficientia. 2. Tim. 6.

XXXI.

Gerardus ex Comitibus de Marca post Ottonem fit
 Pontifex. Hic vir tali honore, imò excellentiori dignus
 fuit, religionis erat amator & propagator. Collegium in
 Dorkem ad Dei cultum multiplicandum fundauit ac do-
 tavit. Alia multa in augmentum diuini cultus, ac Ecclesie
 splendorem contulit. Tandem hanc vitam cum longè me-
 liore commutauit. Si prudentes dicuntur, qui modis o-
 mnibus agunt, vt differant mortem & vt viuant per pau-
 cos dies: quam stulti sunt, qui sic viuunt, vt perdant æter-
 nos dies & annos? Sententia D. Augustini.

XXXII.

Euerhardus de Deest cognomine, excellentis ingenii,
 præesse cœpit. Cum ad bella prouocaretur, ancipitem
 & dubiam est expertus fortunam. Hoc tempore Templa-
 rii in perfidia & execratione deprehensi, exterminantur

fffff 5

vno die. Eorum Magister cum aliis quibusdam Peritis igni exustus est, anno Domini 1306.

XXXIII.

Otto III. ex Comitibus de Retberge, Præpositus Paderbornensis. Præfuit annis sex & in exordio regiminis tranquillè egit, postea quendam aduersarium, nempe Conradum, Præpositum Coloniensem expertus est. Otto verò maluit maiori potentia cedere, quàm priuato bello multis incommodare. Exulat igitur, & in exilio moritur.

XXXIV.

Conradus quorundam factione Episcopatum obtinuit, & per annos 4. in eo vixit. Gessit bellum, in quo tum damna intulit, tum accepit. In hac perturbatione Ecclesie facultas non parum diminuta est. Ipse in istis tumultibus præ animi dolore defecit. Adolphus Holsatiæ Comes, vir illustris & rerum bellicarum vsu clarus, relictis omnibus ad Ordinem D. Francisci in florentissima fortuna, concessit, & vixit in eo cum summa modestia ac regulari & rigida obseruatione annis 14. non sine sanctitatis nomine mortuus est anno Domini 1240. in oppido Ryl, & in choro fratrum Minorum sepultus.

XXXV.

Ludouicus de Hassia, vir illustris & magnificus, Caronenfis Canonicus, bonarum gnarus literarum, præfectus est. Originem traxerat de S. Elisabeth sanguine. Cum esset per Comitem Cliuentem Ottonem ad suam introductus Ecclesiam, eam cum summa laude & vilitate annis 49. rexit. Erat vita integra, in pauperes liberalis, bonis amabilis, malis autem formidini, in bellis fortunatus, Principibus gratus, qui aspera æquè ac prospera placido tulit animo. Clericos suos semper in magna habuit pretio, cum nonnullos Principes Thraones, & Gnathones illis præferre videamus. Hic omnes suos prædecessores opibus, gloria & honore excelluit. Postremo

laudatus Pontifex terras relinquens, cœlestis regni est hæres factus.

XXXVI.

Adolphus Comes de Marca, anno Domini 1365. Monasteriensis declaratus est Antistes. Fuit Canonicus Colonienfis, & in iure Pontificio peritus, qui Ecclesiam hanc non sine æmulis annis rexit 5. Pontifex Romanus Urbanus V. eum minimè tale suspicantem, ad Coloniensem Ecclesiam transtulit, verum ipse parum curans, post decimum mensem resignavit, & contracto cum Margaretha Cluensis Principis filia vnica matrimonio, eorum Comes postremus factus est. Sustulit 7. filios ac 9. filias. Fuit circa annum Domini 1368.

XXXVII.

Joannes de Virneberch, in gubernaculo Ecclesiæ successit. Hic admodum solenniter & religiose est introductus: verum cum per annum vix præfuisset, summi Pontificis autoritate ad Traiectensem Ecclesiam transfertur, cui annis 7. præfuit.

XXXVIII.

Florentius de VVeelskofen, Canonicus Colonienfis per Urbanum V. Ecclesiam viduatam suscepit. Fuit non inutilis Pontifex, qui multa amissa bona recuperavit, & auxit, rebelles Ecclesiæ perdomuit. Inde quoque (ut erat tum temporis illa translatio in usu) post annos aliquot ad Vltraiectensem per eundem Urbanum transfertur. Huic summa prudentia ad finem vitæ præfuit & profuit.

XXXIX.

Pato homo alienus, Bohemus, regis Bohemi scilicet Caroli IV. Imperat. qui eum in delictis habuit, autoritate, Antistes factus est. Ob Sedis Apostolicæ honorem ac Imperat. autoritatem eum religiose susceperunt. Verum ipse ob linguæ vernaculæ imperitiã, cum videret,

se negligi, vltro discedere elegit, qui ad Ecclesiam Saceri-
nensem translatus est.

XL.

Heidenricus Vvulff, post Potonem translatus, ad Ec-
clesiam hanc promotus est. Exercuerat hic summa fide-
tate officia aliquot minora, nempe Pastoris, Scholastici,
Præpositi, inde ad maius & excellentius productus ma-
nus. Habuit apud sedem Romanam amulos nonnullos,
quare cõfirmationem agrè obrinere potuit. Inde dicecisi
sua prudentissimè præfuit, de aduertariis semper pal-
mam referens, aduersa æquo ferens animo. Ad vltimum
morbo, quem tympaniten dicunt, (genus est hydrophis)
succubuit.

XLI.

Otto IV. ex Comitibus de Hoia, pridem Præpositus
Ecclesiæ, legitimus factus est eius Episcopus. Tale se
gessit, vt ab omnibus Episcopatu dignus censeretur. Erat
belli, quàm cæremoniarum Ecclesiasticarum studiosior.
Insurgunt hostes, Ecclesiæ bonis insidiantes, ipse armis e-
gregiè obstitit, ex eorum bonis, arcibus, oppidis prædam
agens, ditionis suæ Ecclesiasticæ fines mirificè ampliavit.
Talibus opus est Episcopis, qui rebellium insanam temer-
ritatem, cum gladium spiritualem non curant, seculari
comprimant. Ita olim illi Beniamitæ, viri gemini, vtrius-
manu pro dextera vrebantur, & se de hostibus egregiè de-
fendebant. Nisi enim talis Pontifex Ecclesiæ contigisset
defensor, multa ei subtrahenda fuissent bona, quare à morte
nominis sui immortalẽ reliquit memoriam, qui tandem
ex hac translatus est.

XLII.

Heinricus ex Comitibus de Morse, Theodotici II. Ar-
chiepiscopi Colonienfis germanus frater, post victoris
illustrem Ottonem, factus est successor anno Domini
1415. Fuit talis Præsul, qui huiusmodi honore & maiori
dignus habitus est. Præfuit suo tempore summa cum tran-
quil-

quillitate, quum eius prædecessor viam strauerit egregie. Proceruos ipse subiugauit, & iniquos profligauit. Fratris autem Archiepiscopi tanta erat autoritas apud omnes, vt nemo se illi facile opponere auderet. Fuit quidem hic laudatissimus Princeps, & longiore dignus vita, sed non est in homine vita eius.

*Omnia sunt hominum tenui pendencia filo,
Et subito casu qua valere, ruunt.*

XLIII.

Vvalramus item Theodorici Archiepiscopi Colonien- sis & Heinrici prædecessoris frater, ad Ecclesia gubernaculum legitima electione assumptus est. Verum cum nonnulli clam agerent, & Ericum Osnaburgensem, sua sede pulsam præponendum huic censerent, asperum exoracunt bellum. Archiepiscop. Colon. qui fratri præsidio erat, prouinciæ non modica intulit damna, & Monaste- ntes, qui Fridericum Ducem Brunsvicentem conduxerant, hosti resti ère: verum quum agerent sine consilio, temeritatis suæ sensère præmium. Dux captus Coloniam abductus, graui ære. Monasteriensibus coniuuentibus se- ipsum redimere coactus fuit. In his tumultibus, qui per octennium durauère, Vvalramus in fata concessit, locum faciens successori, & bello iam fatigatis, gaudendi dedit materiam.

XLIV.

Joannes ex Ducibus Bauariæ, in Italia agens, cum con- tendentium pro Episcopatu Monasteriensi intelligeret neutri magnum ius esse, Curiam petiit, & Ecclesiam va- cantem facile impetrauit. Contulit se in vicina loca, & ex- peditis suis commissariis literis, ius suum insinuauit. Am- be partes iam bello fessa, gaudebant se inuenisse, quo ma- lum terminarent. Suscipitur cum summo honore, intro- ducitur, & omnia per illum pacantur. Præfuit igitur annis aliquot cum summa religione, & inde translatus, Magde- burgensium est factus Archiepiscopus.

XLV.

Heinricus Archiepiscopus Bremensis, ad hanc viciniam Ecclesiam ea lege asscitus est, ut hanc in Commendam habeat, & priorem quoque obtineat. Fuit illi bellum cum Comite de Oldendorp, hoste satis improbo, quem compescuit, & ad Monasterium ingredi compulit. Erant tum temporis multa latrocinia ubique locorum. Hic autem prudens Princeps sua vigilantia pacem reddidit, & publicorum itinerum securitatem, ut nullus eam violare ausus sit, fecit. Hæc non est postrema boni Principis laus. Dulmenhorst, D. Pauli Ecclesiæ adiecit. Se verum in hanc Ecclesiam paternum animum gerere, alteram autem non ita curare, declaravit. Peruenit viuendo ad annum ætatis 96. qui vitæ periodum fecit circiter annum Christi 1470. Præfuit huic Ecclesiæ annis 30. Bremensis 33. Rudolphus Langius Canonicus Monasteriensis, vir doctus & poeta insignis, qui suis doctis Scriptis posterus innotuit. Vixit circa annum Domini 1494.

XLVI.

Conradus natus ex Comitibus de Retberge, Episcopus Osnaburgensis, vir industrius ac perhumanus, non indoctus, ad Monasteriensem quoque Ecclesiam assumptus est. Valuit olim translatio, nunc meliori consilio fit Ecclesiarum cumulatio: Erat illa ætas multò innocentior, nostra callidior & deterior.

XLVII.

Ericus Dux Saxonie post Conradum, virum nobilem, electus est Monasteriens. Episcopus, anno Domini 1508. & obiit anno Domini 1522. die 6. Nouemb. quo tempore Adrianus VI. Germanus Traiectensis, præceptor Caroli Imperatoris moderatæ vitæ homo Pontificatum Romanæ tenuit per 22. menses.

XLVIII.

Fridericus Comes de Vueda, legitimè Erico succedit. Fuit Præpositus Bonnensis, & germanus frater Herman-
ni Ar-

Archiepiscopi Colonienſis. Reſignauit Epiſcopatum Monafterienſem anno Domini 1532. die 22. Martii, ob tranquilliorẽ vitam ſtatum. Ne non Lutheri dogmati inſistere videretur, designati illi erant tria millia coronatorum quam diu viueret propenſione. Obiit in Vueda Comitatu anno Domini 1551. die 11. Martii. Rhodos inſula poſt longam obſidionem in Solymanni Turcæ poteſtatem venit, anno Domini 1528.

XLIX.

Ericus de Grubenhagen, Epiſcopus Oſnaburgenſis, huic per electionem poſtulatũs ſuccedit, qui cum vix ſex hebdomadas poſt electionem vixiſſet, mortuus eſt.

L.

Franciſcus Comes à VValdeck, electus eſt Monafterienſis Epiſcopus, anno Domini 1532. Fuit ſanè Princeps ſanctiſſimus, qui ſuę Eccleſię optimè præſe ſummo ſtudio adnixus eſt, verum ob Anabaptiſtarum improbitatem, qui ſub eo in ea vrbe inualuerunt, mentem ſuam declarare atque manifeſtare non potuit. Confluxerunt eo, velut ad nouum Aſylum, quicunq; Anabaptiſtarum in Germania inferiori nuſquam ferri potuerunt. Hi primum modeſti, & tanquam propter Chriſti Euangelium propriis ſedibus exturbati, hoſpicio & Chriſtiana pietate, miſericordia videbantur digni. Peſtilentes iſti Doctores, & hos conuenas ſibi adiungentes, & miſerorum ciuium in perditam ſectam non exiguum numerum pertrahentes, tandem ſe aperiunt, ſed arte & pedetentim. Primum ſimulantes ſe de paruulorum Baptiſmo ambigere. Itaque progreſſi (crudeli miſericordia conſtante Senatus) ad hæc ſcelerata & nefaria præfecerunt. Primum enim armis decertare parati, forum occupauerunt, Magiſtratum omni adminiſtratione priuarunt. Catholici, licet numero eſſent ſuperiores, pugnam tamen ſunt deteſtati, quod crudele illis videretur, ferrum in ciuium viscera ſtringere. Plurimi ciuium cœleſtem iram infelici viderunt.

res imminere patriæ, sponte exulatum abierunt. His primum res suas exportare permissum, nisi quid esculentum aut poculentum esset. Horum nihil efferri passi sunt, ne infantibus quidem panem triticeum. Paucis post diebus, eos, qui suæ sectæ non erant, prius in hostilem modum spoliatos, ad vnum omnes exegerunt, nihil eis suarum rerum relinquentes, nisi si quam vestem non omnino bonam induti fuissent. Nec conuictis in abantes temperatum, impios vocitantes eos, intra horam plerique vrbe excedere iussi sunt. Spiritum enim testificari Gentes impias & sacrilegas neci dedendas. Ita exturbatis omnibus, siue qui ex sacerdotibus, religiosis & populo, qui Catholicam sequuntur religionem, siue qui contra hoc Euangelium se profiteri dicunt, vrbe ciues Anabaptista, eam peregrina colluie eiusdē sectæ, obtinent: Domos pulcherrimas Canonicorum & primorum ciuium, qui vel sponte profugerant, vel vi sunt eiectionis, habitandas dederunt rusticis & fugitiuis conuenis. Regem ex seipsis Joannem Leidanum sartorem crearunt, quem Regem Israel & Sion dicebant, qui ad quæque scelera illis facem prætulit, & pro sua libidine complures duxit vxores: Habuit hic rex suos consiliarios & Prophetas, qui absurda multa & inuisitata proponebant, quæ sibi per somnium reuelata esse dicebant. Vanæ omnes eorum fuerunt prædictiones: nec eos vanitatis & mendacii puduit. Episcopus igitur Franciscus omnes obsecrat vias, auxilia prohibens & commeatu. Cum autem videret se inferiorem, vicinos implorauit Principes & Imperii auxilia: quare ingentibus sumptibus vrbe obtulit. Vbi illi summis, vt poterant, viribus se defendentes, obsidionem vsque in annum proxime sequentem, pertulerunt. Ad tantam eos cōpulit inopiam, vt gramina & canes, feles, & id genus pascerent. Tandem anno domini 1531. in die Johannis Baptistæ vrbe potitus est. Vbi omnes hostes resistentes interfecti sunt, & Rex ipse, & eius Consiliarius Krechtin & Knipperdilling capti, & proxime sequenti anno ignitis forcipibus lacerati, & è turri in caucis terreis, alius in

exem-

templum & terrorem, suspensi sunt. Virichus Comes O-
berheimius, omnium Principum voluntate, copiis totique
bello praefectus fuit, qui se ibi prudenter ac fortiter gessit.
Anno Domini 1535. 22. Iulii urbem occupavit, perruptis
portis, & copiis introductis. Obiit autem hic Franciscus,
anno 1553. 1. Junii, sepultus honorificè in templo summo.

L I.

Wilhelmus Ketteler, de nobili familia, apud Ducem Iu-
liacensem Consiliarius, ac summi templi Monasterii Ca-
nonicus, anno Domini 1553. electus est in Episcopum Mo-
nasteriensi. Resignavit anno Domini 1557. die 3. Decemb.

L II.

Bernardus à Ratsfeld, electus est inde Episcopus Mona-
steriensis, anno Domini 1557. die 4. Decembr. Resignavit
anno Domini 1560. die 25. Octob. Quare autem in duo
resignaverint, scire non potuimus. Fortitan verè perpen-
derunt, Episcopale munus plenum esse molestiis, & in po-
tentatu non esse solidam felicitatem, & se non satis conue-
nientes ad hoc onus arbitrati suat. Vita obscura cum secu-
ritate optabilior est, quàm cum periculo splendida. Necesse
est multos timeat, quem multi timent. Omittò exemplum
Damoelis & Dionysii. Tum populus securitatis impatiens
non facile paret, nisi Principi potenti, & nisi forti manu in
via iustitiae dirigatur.

L III.

Ioannes Comes de Hoya Episcopus Osnaburgensis, ele-
ctus est in Episcopum Monasteriensem an. Domini 1566.
die 20. Octob. Multa in hoc viro praelara visa sunt facino-
ra, quod facundus, largus, illustris, ad omnia magnani-
mus, Principibus gratus haberetur. In aeternam clau-
dit lumina noctem, anno Domini 1574. Sepultus Monaste-
rii in summo templo prope maius altare, cum virtutum
suarum elogio insigni.

L IV.

Ioannes Wilhelmus, Ducis Iuliacensis ac Cluvensum,
& Maria Ferdinandi Imperatoris Romani filia, natu minor

ggggg

filius, summi templi Colonienſis Canonicorum alioſcatorum Collegio, optimæ ac ſumma ſpei adoleſcens poſt Ioannis de Hoia mortem, in gratiam parentis adoptatus Eccleſiæ Monafterienſis Adminiſtrator. Videbant Eccleſiæ Proceſſores planè neceſſarium, vt in turbulentis temporibus proteſtorem habere poſſent potentem & vicinum. Cui itaque Princeps luſacenſis Catholice religionis aſſertione, locorum vicinitate ac autoritate præcelleret: huius igitur famorem ambire minimè ſibi negligendum putabant. Fuit hic Ioannes natus anno Domini 1562. & ſtatim nobilibus puer optimis traditus præceptoribus. Agunt illi, vt illius ceſſitudinem optimis diſciplinis inſtituant, ipſe autem vt illorum doctrinam, fortunæ ac dignitatis acceſſione imbibat ac planè illuſtret. Habuit fratrem maiorem, qui anno 1600 in Roma obiit 1571. Eſt autem hic ampliffimæ ſpei Princeps, cui illuſtriſſimi parentis omnium ditiorum poſſeſſiones debentur. Precor vt Deus Opt. Max. illius Ceſſitudinem in omni corporis & animi foelicitate ad nominis ſui laudem & patriæ ornamentum prouehere velit. Cùm autem Monafterienſes videant, te in illo partem habere non poſſis, ipſi ſibi conſulto proſpiciant, vt Eccleſiæ ſuæ fidelem habeant paſtorem ac proteſtorem. Attendant priorum merita, & poſteriorum concordent, & Deum ſuæ minimè deſſe Eccleſiæ verè intelligant.